

Nr 57.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst; given Stockholms slott den 1 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande *dels* av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden för den 12 oktober 1934 och den 1 februari 1935, *dels ock* av bilagda transsumt av kyrkomötets skrivelse den 27 november 1934, nr 11, föreslå riksdagen att för dess del antaga härvid fogade förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Förslag

till

Lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Emeritilön må, på sätt och under de villkor, som stadgas i fråga om ordinarie tjänst innehavare i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster, samt under de ytterligare villkor och bestämmelser, som här nedan sägs, efter Konungens beprövande i varje särskilt fall, från kyrkofonden utgå till följande prästmän, som i ledande ställning stå i missionens eller diakoniens tjänst inom den svenska kyrkan, nämligen förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsdirektor, sekreteraren i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand och i Göteborg, för Samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmannaskolan i Sigtuna, för svenska diakonsällskapets diakonanstalt å Sköndal och för Stockholms stadsmission.

2 §.

Emeritilön delas i grundbelopp och provisoriskt tilläggsbelopp.

Grundbeloppet skall motsvara åttio procent av tjänst innehavarens lön, beräknad till det belopp, varmed densamma styrkts hava till honom senast utgått. Ej må dylikt grundbelopp understiga tretusentvåhundra kronor, ej heller överstiga fyratusenfemhundra kronor; och skall, där grundbeloppet vid uträkning efter ovan angivna grund ej uppgår till jämnt tiotal kronor, detsamma höjas till närmast högre tiotal.

Det provisoriska tilläggsbeloppet skall utgöra ettusen kronor.

3 §.

Såsom villkor för tilldelande av emeritilön åt i 1 § omförmälda tjänst innehavare skall gälla, att stadgarna för de i nämnda paragraf angivna institutioner skola vara av Konungen fastställda, att i stadgarna skall intagas bestämmelse därom, att tjänst innehavaren skall vara präst i svenska kyrkan, samt att beslut, varigenom dylik tjänst innehavare utses, skall, då fråga är om förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsdirektor eller sekreteraren i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, underställas Kungl. Maj:t samt, beträffande övriga tjänst innehavare, vederbörande domkapitel respektive Stockholms stads konsistorium för fastställelse.

4 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 oktober 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför:

I underdånig skrivelse den 1 september 1932, nr 23, har kyrkomötet anhållit om föranstaltande av utredning, under vilka villkor och i vilken utsträckning prästmän, som i ledande ställning stå i missionens eller diakoniens tjänst inom den svenska kyrkan, måtte i fråga om möjlighet till erhållande av emeritilön bliva jämställda med kyrkoherde i territoriell församling, ävensom att Kungl. Maj:t måtte till nästkommande kyrkomöte framlägga de förslag, som av utredningen måtte föranledas.

Av berörda skrivelse framgår, att ärendet väckts vid kyrkomötet genom en motion, nr 40, vari med ifrågavarande prästmän i ledande ställning avsåges exempelvis förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsdirektor, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand och Göteborg, för samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmannaskolan i Sigtuna och för svenska diakon-sällskapets diakonanstalt å Sköndal.

Sedan kammarkollegiet och statskontoret anbefallts att gemensamt i ärendet verkställa utredning och avgiva förslag, hava ämbetsverken med underdånig skrivelse den 25 juli 1934 överlämnat utredning och förslag i ämnet. Kammarkollegiet har i ärendet införskaffat yttranden från svenska kyrkans missionsstyrelse och svenska kyrkans diakonistyrelse, som hört respektive styrelser för svenska diakonissällskapet, Vårsta diakonissanstalt i Härnösand, Göteborgs diakonissanstalt, samariterhemmet i Uppsala och svenska diakon-sällskapet samt föreståndaren för Stockholms stadsmission.

Innan jag närmare ingår på föreliggande ärende, vill jag erinra om följande:

Enligt 1 § lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster må emeritilöner under vissa villkor och bestämmelser från kyrkofonden utgå till ordinarie och extra ordinarie präster, vilka tjänstgöra i territoriell församling, dock icke till prästerskapet i Karlsborgs församling och ej heller till kyrkoherde i prebendepastorat.

Emeritilön delas i grundbelopp och provisoriskt tilläggsbelopp.

Grundbeloppet skall för ordinarie tjänst innehavare motsvara åttio procent av hans lön, beräknad till det belopp, vartill densamma bestämts vid löne-reglering, fastställd på grund av lagen om reglering av prästerskapets av-löning, eller, om sådan löne-reglering med avseende å tjänst innehavaren icke vunnit tillämpning, till det belopp, efter vilket avgift till prästerskapets änke- och pupillkassa senast utgått. Grundbelopp må ej understiga 3,200 kronor för kyrkoherde och 2,000 kronor för komminister, ej heller överstiga 4,500 kronor. För extra ordinarie präst skall grundbeloppet utgöra 1,500 kronor.

Det provisoriska tilläggsbeloppet skall såväl för ordinarie tjänst innehavare som för extra ordinarie präst utgöra 1,000 kronor.

Sistnämnda bestämmelser angående grundbelopp och provisoriskt tilläggs-belopp hava fastställts genom lag den 13 december 1929.

I sin ovanberörda skrivelse den 25 juli 1934 hava *kammarkollegiet* och *statskontoret* till en början anfört vissa synpunkter beträffande karaktären av de tjänster, varom här är fråga, m. m.

Den i ärendet verkställda utredningen syntes giva vid handen, att de präst-män i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, som i ifråga-varande ärende avsåges, innehade befattningar, som måste anses väl så maktpåliggande och för kyrkan i dess helhet betydelsefulla som till viss territoriell församling hörande prästerlig befattning, ävensom att arten och omfattningen av deras arbetsuppgifter i flera avseenden vore densamma som för prästmän inom svenska kyrkan. Sålunda åläge viss predikoskyldighet bland andra missionsdirektorn och föreståndaren för lekmanaskolan i Sig-tuna, varjämte föreståndarna för diakonissanstalterna i Stockholm och Härnö-sand samt för diakonanstalten å Sköndal handhade själavården vid respek-tive institutioner, vid förefallande behov meddelade konfirmationsundervis-ning m. m. I vissa avseenden hade även ifrågavarande tjänster officiellt likställts med prästerlig tjänst inom svenska kyrkan, i det att *delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa* medgivits för följande tjänst innehavare, nämligen sekreteraren i diakonistyrelsen, föreståndaren för lekmanaskolan i Sigtuna, missionsdirektorn samt föreståndaren för diakonissanstalten vid Ersta, för samariterhemmet i Uppsala och för diakonanstalten å Sköndal, varjämte rätt att *åtnjuta prästerlig tjänstårsberäkning* och *befrielse från skyl-dighet att av vederbörande domkapitel mottaga prästerligt förordnande* medgi-vits sekreteraren i diakonistyrelsen, föreståndaren för lekmanaskolan i Sig-tuna, missionsdirektorn samt föreståndaren för diakonissanstalterna å Ersta i Stockholm och Vårsta i Härnösand ävensom för samariterhemmet i Upp-sala och diakonanstalten å Sköndal.

I fråga om den rättsliga karaktären av de institutioner, varom i föreva-rande ärende är fråga, ävensom de särskilda, i motionen angivna prästmän-nens anställnings-, avlönings- och pensionsförhållanden framhålla ämbets-verken följande:

Svenska kyrkans diakonistyrelse hade av Kungl. Maj:t den 9 december 1910 fastställda stadgar. Enligt § 5 nämnda stadgar ägde styrelsen att

antaga och avlöna, bland andra, en sekreterare (den i motionen angivne »förste sekreteraren»), vilken hade att föra protokoll vid styrelsens sammanträden, ombesörja förekommande expedition, till föredragning bereda ärenden, som skulle av styrelsen behandlas, m. m. i enlighet med i stadgarna närmare angivna bestämmelser. Förste sekreteraren åtnjöte för närvarande i grundlön 7,500 kronor jämte 2,000 kronor i hyresbidrag för år, vartill komme dyrtidshjälp enligt vissa av styrelsen fastställda grunder, därvid styrelsen tillämpade de föreskrifter, som vore gällande för befattningshavare med oreglerade löner i Stockholms stads tjänst. Sekreteraren vore delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa för den årliga lön, som till honom utginge, för närvarande 7,500 kronor, för vilket delägarskap vederbörlig avgift av honom erlades. Däremot vore sekreteraren icke delaktig i någon pensionskassa. Styrelsen hade visserligen ansett sig böra »i princip uttala», att dess befattningshavare i framtiden skulle erhålla pension, men preciserade bestämmelser härom hade icke fastställts, och den ekonomiskt hårt ansträngda staten hade icke heller hittills lämnat styrelsen någon möjlighet att ordna pensionsfrågan.

Svenska kyrkans missionsstyrelse — vars stadgar vore fastställda av Kungl. Maj:t den 24 augusti 1878 och i reviderat skick ånyo fastställda den 31 december 1915 samt därefter erhållit ändrad lydelse den 12 maj 1933 att träda i kraft den 1 juli 1933 — ägde enligt mom. 6 samma stadgar att förordna och avlöna en sekreterare, med titel missionsdirektor, vilken hade att enligt styrelsens föreskrifter verka för främjande av styrelsens i mom. 1 i stadgarna angivna uppgift, nämligen evangeliets spridning bland icke kristna folk. Missionsdirektorn, vilken avlönades genom medel, som inflöte för verksamhetens bedrivande, åtnjöte för närvarande en grundlön av 7,000 kronor för år jämte tilläggslönen och dyrtidstillägg, enligt för prästerskapet i territoriella församlingar gällande bestämmelser, ävensom förmånen av fri bostad. Missionsstyrelsen hade för pensionering av sina missionärer och tjänstemän inrättat en pensionsfond, som helt och hållet bestredes av till missionsverksamheten inflytande frivilliga gåvor, testamenten och kollekt, men dessa inkomster hade under en följd av år icke motsvarat utgifterna. Pensionen i fråga, som belöpte sig till $\frac{4}{5}$ av lön i högsta lönegraden, dock högst 5,500 kronor, utginge till manlig sekreterare och expeditionspersonal, som uppnått en ålder av 70 år och innehade 30 tjänstår, i vilka dock finge inräknas den tid före inträde i missionens tjänst, under vilken vederbörande tjänstgjort såsom präst i svenska kyrkan. Missionsdirektorn vore delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa för den årliga lön, som av styrelsen uppgåves till honom utgå. Enligt meddelande från kassan vore delaktighetsbeloppet för missionsdirektorn för närvarande 7,000 kronor.

Diakonissanstalterna i Stockholm, Härnösand och Göteborg, diakonanstalten å Sköndal samt lekmannaskolan i Sigtuna och Samariterhemmet i Uppsala omhänderhades samtliga av *enskilda sällskap* med egna, av dem själva antagna stadgar.

Svenska diakoniss-sällskapets stadgar hade antagits den 1 juni 1894. Enligt § 2 i stadgarna ägde styrelsen att för sällskapets anstalt i Stockholm (Ersta) utse föreståndare, »som skall vara präst». Föreståndaren, som uppburde en kontant lön av 8,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg samt åtnjöte förmånen av fri bostad och värme, vore delaktig i prästerskapets änke- och pupillkassa efter ett fastställt delaktighetsbelopp av 8,000 kronor. Enligt vad från kassan upplysts kvarstode nuvarande föreståndaren för anstalten,

teol. doktorn C. J. Norrby, vid det för befattningen tidigare gällande delaktighetsbeloppet av 6,000 kronor. Någon åtgärd för åstadkommande av pension åt vare sig föreståndaren eller biträdande pastorer hade ej av styrelsens vidtagits.

Föreståndaren för stiftelsen *Värsta diakonissanstalt*, Härnösand, som utsåges av styrelsen, åtnjöte i årlig lön 7,000 kronor kontant jämte fri bostad med lyse, värme och telefon samt ersättning för tjänsteresor. På framställning av anstaltens styrelse hade direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa den 25 april 1934 beslutat fastställa föreståndarens delaktighetsbelopp till 7,000 kronor. I skrivelse samma dag hade direktionen för kassan, jämlikt föreskrift i kassans reglemente, underställt beslutet Kungl. Maj:ts godkännande.¹⁾ Föreståndaren för denna diakonissanstalt vore för övrigt ej pensionsberättigad.

Föreståndaren för *Göteborgs diakonissanstalt* — stadgar för Göteborgs diakonissällskap antagna den 26 maj 1930 — som enligt bestämmelse i 2 § nämnda stadgar skulle vara präst i svenska kyrkan, utsåges av styrelsen. Enligt av styrelsen avgivet yttrande hade styrelsen förklarat sig icke hava något att invända emot, att valet av föreståndare underställdes någon kyrklig myndighet. Vidare hade styrelsen meddelat, att styrelsen, som ansåge det angeläget, att anstalten snarast möjligt erhöles en prästerlig föreståndare, vilken helt kunde ägna sig åt densamma — enligt meddelande från diakonistyrelsen uppehöles för närvarande befattningen av en av de territoriella församlingarnas prästmän — tänkt sig, att begynnelselönen för sådan föreståndare skulle sättas till omkring 8,000 kronor för år jämte fri bostad, varefter lönen sedan skulle ökas genom fixerade lönetillägg, så att den efter ett visst antal år komme att motsvara en kyrkoherdes i Göteborg lön, eller omkring 11,000 kronor för år jämte fri bostad. Föreståndaren, som icke kunde bliva delaktig i någon tjänstepensionskassa eller annorledes komma i åtnjutande av någon tjänstepension, ägde icke delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa.

Föreståndaren för *samariterhemmet i Uppsala*, vilken utsåges av styrelsen, uppbure en grundlön av 8,000 kronor för år, samt ägde delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa för ett belopp av 7,000 kronor. Däremot åtnjöte han ingen tjänstepension.

Enligt stadgarna för *svenska diakonissällskapet* — antagna den 14 april 1898 — utsåge styrelsen föreståndare för diakonanstalten å Sköndal antingen efter ansökan efter offentliggörande, att platsen vore till ansökan ledig, eller ock på särskild kallelse. Jämlikt 4 § i stadgarna borde till föreståndare utses en präst i svenska kyrkan. Föreståndaren åtnjöte en årlig lön av 8,000 kronor — förutom 1,000 kronor som ersättning för med tjänsten förenade kostnader — jämte fri bostad med värme och trädgårdsland samt 5 liter mjölk dagligen. Föreståndaretjänsten vore icke förbunden med pensionsrätt i allmän eller enskild pensionskassa men ägde delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa för den årliga lönen, som av styrelsen för sällskapet upplystes till honom utgå, för närvarande 8,000 kronor.

Svenska kyrkans lekmannaskola i Sigtuna ägdes av diakonistyrelsen, som för skolans ledning, tillsyn och förvaltning tillsatte en inför diakonistyrelsen gemensamt ansvarig särskild skolstyrelse. Enligt 8 § i stadgarna — antagna av diakonistyrelsen den 20 mars 1930 — utsåges och avlönades skolans föreståndare, som borde vara präst i svenska kyrkan, av diakoni-

¹⁾ Den sökta fastställelsen har av Kungl. Maj:t meddelats den 13 juli 1934.

styrelsen. Den nuvarande föreståndaren åtnjöte i lön 8,000 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt de grunder, som fastställdes för kyrkoherdar i nyreglerade pastorat, fri bostad med värme samt trädgårdsland. I händelse av sjukdom under kortare tid åtnjöte föreståndaren fri bostad med värme, trädgård och $\frac{2}{3}$ av den kontanta lönen, varemot $\frac{1}{3}$ därav lämnades som bidrag till vikarien. Föreståndaren vore icke delaktig i någon tjänstepensionskassa. Däremot vore den nuvarande föreståndaren genom särskilt beslut av diakonistyrelsen tillförsäkrad pension vid uppnådda 65 år, om han då önskade avgå, eller dessförinnan, om han på grund av sjukdom bleve nödgad att avgå, med belopp och enligt grunder, som kunde vara gällande för rektor vid allmänt läroverk. I pensionsbeloppet skulle inräknas den emeritilön, som föreståndaren vid sin avgång från befattningen kunde såsom prästman eventuellt komma i åtnjutande av. Som prästerlig befattningshavare hos diakonistyrelsen ägde föreståndaren delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa för den årliga lön, som till honom utginge, för närvarande 8,000 kronor.

Förutom ovannämnda med motionen avsedda ledande prästmän inom missionens och diakoniens tjänst hade diakonistyrelsen jämväl hemställt, att föreståndaren för Stockholms stadsmission måtte komma i åtnjutande av emeritilön. Stockholms stadsmission, vars stadgar vore fastställda av Kungl. Maj:t den 5 december 1865 och den 27 februari 1874, vore genom stadgarna knuten till svenska kyrkan. Dess föreståndare, som alltid varit en präst i svenska kyrkan, tillsattes av styrelsen på särskild ansökan, och valet underställdes Stockholms stads konsistorium. Föreståndaren vore berättigad till tjänstårsberäkning och frihet från missiv enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 augusti 1916. Han ägde däremot icke i egenskap av föreståndare delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa, vore icke heller delaktig i någon tjänstepensionskassa och torde icke kunna påräkna särskild pension från stadsmissionen. Årliga lönen utginge med 8,000 kronor jämte de tillägg, som med hänsyn till innehavarens personliga förhållanden kunde anses nödvändiga, varjämte han åtnjöte förmånen av fri bostad. Såsom diakonistyrelsen framhållit borde föreståndaren för Stockholms stadsmission hänföras till den grupp befattningshavare, som med den föreliggande motionen avsåges.

För egen del anföra därefter ämbetsverken i huvudsak följande:

Vid bedömandet av den föreliggande frågan torde först böra övervägas, huruvida ekonomiska möjligheter föreligga för realiserandet av den föreslagna utvidgningen i rätten att erhålla prästerlig emeritilön från kyrkofonden. Kyrkofonden hade visserligen — om man undantog ett år, nämligen 1921 — hittills varit stadd i oavbruten tillväxt. Denna tillväxt torde måhända icke vara att med säkerhet påräkna för kommande år. En balans mellan fondens utgifter och inkomster åstadkommes visserligen genom den allmänna kyrkoavgiften, men det torde icke kunna nekas, att en viss osäkerhet beträffande fondens möjligheter att för framtiden fylla sina väsentliga uppgifter föreläge, en osäkerhet, som gjorde det nödvändigt att iakttaga den allra största försiktighet, då det ifrågasattes att belasta fonden med utgifter för nya ändamål. Emellertid medgäves, att kyrkomötets framställning om emeritilöner åt prästmän i ledande ställning inom missionens och diakoniens tjänst vore förtjänt av beaktande. Såväl den kyrkliga missionen som diakonien vore numera intimt förbundna med den svenska kyrkan och församlings-

livet inom denna. De ledande personerna inom missionen och diakonien fullgjorde ett arbete, som för kyrkan i dess helhet torde vara i viss mån lika gagneligt som den enskilde prästens i en territoriell församling. Härtill komme, att missionen och diakonien vore för sin verksamhets bedrivande väsentligen hänvisade till frivilliga gåvor. Plikten att förse dem, som ägnat sin arbetskraft åt dessa verksamhetsgrenar inom den svenska statskyrkan, med en anständig bärgning vid inträdande ålder och arbetsoförmåga vore uppenbar. Att detta emellertid komme att minska de tillgångar, som stode till buds för verksamhetens bedrivande, torde också vara klart. Ett allmänt överflyttande å kyrkofonden av denna försörjningsplikt finge emellertid givetvis icke ifrågakomma och hade heller icke ifrågasatts. Framställningen vore inskränkt till att omfatta vissa ledande befattningar, där det måhända kunde anses vara i viss mån nödvändigt att bibehålla kontinuitet i arbetet, och vilkas innehavare på grund av det arbete de utfört kunde fordra åldersunderstöd till belopp ungefär motsvarande emeritilön åt kyrkoherde. Då de ifrågakomna befattningarna vore till sitt antal ringa och då det därjämte torde få antagas, att av en eller annan anledning icke alla befattningshavare kvarstode vid sina tjänster intill pensionsåldern, kunde man måhända antaga, att sammanlagda summan av de emeritilöner, som till dem skulle komma att utgå, icke uppginge till mera betydande belopp. Det torde därför enligt ämbetsverkens mening vara möjligt att inom ramen för det belopp, som vore eller kunde bliva anslaget ur kyrkofonden till emeritilöner åt präster i de territoriella församlingarna, även bereda möjlighet för nu ifrågavarande prästmän att erhålla emeritilön från kyrkofonden.

På grund av det anförda tillstyrkte ämbetsverken, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att bereda emeritilöner åt prästmän i ledande ställning inom missionens och diakoniens tjänst. Beträffande frågan om grunder för beräkningen av ifrågavarande emeritilöner hade ämbetsverken i princip icke något att invända emot att i förevarande fall samma grunder tillämpades, som gällde för ordinarie tjänst innehavare enligt bestämmelserna i ovanberörda lag den 9 december 1910 om emeritilöner för präster, sådan densamma lydde enligt lagen den 13 december 1929 (nr 385) om ändrad lydelse av 2—5 §§ förstnämnda lag.

Därvid skulle emellertid, då här vore fråga om befattningar, som icke löner reglerats efter prästlönerregleringslagen, enligt bestämmelserna i 2 § lagen om emeritilöner som norm för beräkning av storleken av grundbeloppet närmast komma ifråga det belopp, efter vilket avgift till prästerskapets änke- och pupillkassa för vederbörande tjänst innehavare senast utgått. Härvid föreläge dock den svårigheten, att delaktighet i nämnda kassa icke ännu åtnjötes av samtliga nu ifrågavarande befattningshavare. I anledning härav torde det vara lämpligare, att beräkningsgrunden vid fastställandet av grundbeloppets storlek finge utgöra den av vederbörande senast åtnjutna årslönen till det belopp, varmed densamma av respektive styrelser uppgåves hava utgått. Med hänsyn härtill torde det emellertid möta vissa svårigheter att i lagen om emeritilöner för präster intaga särskilda bestämmelser rörande nu ifrågakomna tjänst innehavare, varför det syns ämbetsverken lämpligare, att en särskild författning, avseende sagda tjänst innehavares åtnjutande av emeritilön, utfärdades.

Det syntes emellertid ämbetsverken, att såsom villkor för att sådan emeritilön beviljades ovannämnda befattningshavare jämväl en viss kontroll från det allmännas sida borde förefinnas beträffande de institutioner, varom här vore fråga. Sålunda torde böra föreskrivas, att i stadgarna för respektive institutioner intoges bestämmelse därom, att de för åtnjutande av emeritilön ifrågasatta befattningshavarna skulle vara präster i svenska kyrkan, ävensom att val av sådan befattningshavare skulle underställas vederbörande domkapitel respektive Stockholms stads konsistorium, varjämte — liksom för närvarande vore fallet beträffande stadgarna för svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsstyrelse och Stockholms stadsmission — ifrågavarande institutioners stadgar med däri i anslutning till ovan angivna villkor gjorda tillägg skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning och stadfästelse.

Ämbetsverken hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för 1934 års kyrkomöte framlägga följande *förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.*

1 §. Emeritilön må, på sätt och under de villkor, som stadgas i fråga om ordinarie tjänst innehavare i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster, samt under de ytterligare villkor och bestämmelser, som här nedan sägs, efter Konungens beprövande i varje särskilt fall, från kyrkofonden utgå till följande prästmän, som i ledande ställning stå i missionens eller diakoniens tjänst inom den svenska kyrkan, nämligen förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsdirektor, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand och i Göteborg, för samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmanaskolan i Sigtuna, för svenska diakonsällskapets diakonanstalt å Sköndal och för Stockholms stadsmission.

2 §. Emeritilön delas i grundbelopp och provisoriskt tilläggsbelopp.

Grundbeloppet skall för vederbörande tjänst innehavare motsvara åttio procent av hans lön, beräknad till det belopp, varmed densamma upplysts hava till honom senast utgått. Ej må dylikt grundbelopp understiga trettusentvåhundra kronor ej heller överstiga fyratusenfemhundra kronor; och skall, där grundbeloppet vid uträkning efter ovan angivna grund ej uppgår till jämnt tiotal kronor, detsamma höjas till närmast högre tiotal.

Det provisoriska tilläggsbeloppet skall utgöra ettusen kronor.

3 §. Såsom villkor för erhållande av emeritilön skall beträffande i 1 § omförmälda tjänst innehavare gälla, att stadgarna för de i nämnda paragraf angivna institutioner skola vara av Konungen fastställda, att i stadgarna skall intagas bestämmelse därom, att tjänst innehavaren skall vara präst i svenska kyrkan, samt att styrelsens beslut, varigenom dylik tjänst innehavare utses, skall underställas vederbörande domkapitel respektive Stockholms stads konsistorium för fastställelse.

4 §. De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen.

I underdånig framställning den 7 september 1934 har därefter *styrelsen för svenska diakonsällskapet* — under framhållande av angelägenheten av att allmänhetens förtroende för sällskapets verksamhet ytterligare stärktes utöver vad som skulle bliva fallet vid ett realiserande av ämbetsverkens förutbe-

rörda förslag — uttalat önskvärldheten av att såsom villkor för ifrågavarande emeritilöns utgående jämväl föreskrevs, att diakonsällskapets räkenskaper årligen skulle granskas, jämte av de av sällskapet utsedda revisorerna, av en av Stockholms stads konsistorium utsedd revisor.

Departement-
schefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kammarkollegiet och statskontoret funnit skäl föreligga för tillgodoseende av ovannämnda utav 1932 års kyrkomöte ifrågasatta förslag att bereda emeritilön åt vissa prästmän, som i ledande ställning stå i missionens eller diakoniens tjänst inom den svenska kyrkan. Till denna förmån skulle kunna ifrågakomma förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsdirektor, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand och Göteborg, för samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmannaskolan i Sigtuna, för svenska diakonsällskapets diakonanstalt å Sköndal och för Stockholms stadsmission. Av formella skäl hava ämbetsverken funnit det lämpligast, att berörda föreskrifter införas i en särskild författning i stället för att intagas i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster. Det av ämbetsverken förordade författningsförslaget vilar emellertid väsentligen på berörda lag. Principiellt företer dock författningsförslaget i huvudsak två olikheter i jämförelse med de bestämmelser och villkor, varunder emeritilön utgår till präst i territoriell församling. Emeritilönens grundbelopp skall sålunda enligt förslaget av skäl, som ämbetsverken närmare utvecklat, motsvara åttio procent av vederbörande tjänstinnehavares lön, beräknad till det belopp, varmed densamma upplysts hava till honom senast utgått. Vidare skall enligt förslaget såsom villkor för erhållande av emeritilön gälla, att stadgarna för vederbörande institutioner skola vara av Kungl. Maj:t fastställda, att i stadgarna skall intagas bestämmelse därom, att tjänstinnehavaren skall vara präst i svenska kyrkan samt att beslut, varigenom dylik tjänstinnehavare utses, skall underställas vederbörande domkapitels respektive Stockholms stads konsistorium för fastställelse.

För egen del har jag icke kunnat undgå att finna, att ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter i mångt och mycket äro besläktade med det territoriella prästerskapets och att över huvud taget vederbörande institutioners verksamhet är av stor betydelse för kyrkan i dess helhet. I vissa hänseenden hava för övrigt befattningarna, såsom av utredningen i ärendet framgår, officiellt likställts med prästerlig tjänst inom svenska kyrkan. Vad nyss anförts utgör stöd för den uppfattningen, att emeritilön bör kunna tillgodokomma ifrågavarande befattningshavare.

Väl kan emot förslaget åberopas nödvändigheten av att iakttaga en av hänsynen till kyrkofondens ekonomi betingad återhållsamhet vid prövandet av förslag, som innebära en belastning av kyrkofonden med utgifter för nya ändamål. Då det emellertid här gäller allenast ett fåtal bestämt an-

givna befattningar och för övrigt sannolikheten talar för att icke alla de befattningshavare, varom här är fråga, komma att erhålla emeritilön såsom innehavare av vederbörande befattning, kan enligt mitt förmenande detta skäl icke tillmätas avgörande betydelse vid bedömandet av den föreliggande frågan. Jag anser mig därför böra förorda, att emeritilön må kunna utgå till vissa prästmän, som i ledande ställning stå i missionens eller diakoniens tjänst inom den svenska kyrkan.

Sina förslag i fråga om avgränsningen av de befattningshavare, som böra komma i åtnjutande av här avsedda förmån, hava ämbetsverken grundat väsentligen på de önskemål, som i detta hänseende uttalades vid 1932 års kyrkomöte. Emellertid vill jag erinra därom, att, sedan frågan väcktes vid sagda kyrkomöte, Kungl. Maj:t i anledning av en av kyrkomötet gjord framställning genom beslut den 12 maj 1933 förordnat, att en särskild styrelse för svenska kyrkans arbete bland sjömän och andra landsmän i utlandet — däri dock ej inbegripes vården av de utländska svenska församlingar, vilka erhållit av Kungl. Maj:t godkänd kyrkoordning — skulle under namn av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse inrättas från och med den 1 juli 1933. Stadgan för denna styrelse utfärdades samtidigt (svensk författningssamling nr 195). Enligt dessa stadgar utgör styrelsen en ombildning av svenska kyrkans missionsstyrelses sjömansvårdsutskott och äger styrelsen förordna och avlöna bland annat en sekreterare. Enligt vad jag inhämtat, åtnjuter sekreteraren för närvarande en lön av 9,500 kronor jämte hyresbidrag med 2,800 kronor, alltså sammanlagt 12,300 kronor per år. Dessa löneförmåner bestridas enligt uppgift med frivilliga gåvomedel. Några pensionsförmåner hava enligt vad upplysts icke beretts sekreteraren eller dennes efterlevande.

Enligt min uppfattning är sistnämnda befattning av principiellt samma karaktär som de förutnämnda. Jag anser mig därför böra upptaga sekreterarbefattningen i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse bland de tjänster, vilkas innehavare skulle kunna ifrågakomma till emeritilön. I detta sammanhang vill jag framhålla, att den omständigheten, att emeritilön må komma att beredas ovan uppräknade befattningshavare, icke bör för framtiden kunna åberopas såsom skäl för beredande av samma förmån åt andra befattningshavare.

Jag har i huvudsak intet att erinra emot de villkor och bestämmelser, som enligt ämbetsverkens förslag skulle gälla för emeritilön av här ifrågasatt art. Emellertid vill jag framhålla följande. Enligt förslaget skulle såsom villkor för erhållande av sådan emeritilön gälla, bland annat, att beslut, varigenom vederbörande tjänstinnehavare utses, skall underställas vederbörande domkapitel respektive Stockholms stads konsistorium för fastställelse. Beträffande svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans diakonistyrelse samt svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse gäller enligt deras nuvarande stadgar, att ärkebiskopen är självskriven ordförande och ledamöterna

i regel väljas av kyrkomötet. Enligt stadgarna för samariterhemmet i Uppsala är ärkebiskopen, om han vill åtaga sig uppdraget, medlem av styrelsen och i så fall dess självskrivne ordförande. Då emellertid ärkebiskopen tillika är ordförande i Uppsala domkapitel och, då han är tillstädes, jämväl i Stockholms stads konsistorium, där ordförandeskapet annars utövas av pastor primarius, synes det mig mindre lämpligt, att, åtminstone i vad avser missionsstyrelsen, diakonistyrelsen och sjömansvårdsstyrelsen, en föreskrift med det av ämbetsverken förordade innehålllet skulle äga tillämpning på nu förevarande tjänstinnehavare i dessa styrelser. Jag anser mig dock böra vitsorda betydelsen av de motiv, som legat till grund för ämbetsverkens förslag i förevarande hänseende, och vill därför förorda, att beslut av styrelse, varigenom vederbörande tjänstinnehavare utses, skall, då fråga är om svenska kyrkans missionsdirektor, förste sekreteraren i svenska kyrkans diakonistyrelse samt sekreteraren i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, för fastställelse underställas Kungl. Maj:t samt i övriga fall vederbörande domkapitel respektive Stockholms stads konsistorium. Jag tillåter mig här påpeka, att de skäl, som föranlett nyss anförda förslag, ej med samma styrka tala för att val av föreståndare för samariterhemmet i Uppsala bör underställas Kungl. Maj:t.

Förutom de jämkningar i det av ämbetsverken framlagda författningsförslaget, som påkallas av vad jag nu anført, har jag ansett mig böra i det samma förorda vissa smärre formella ändringar, vilka här icke torde behöva särskilt redovisas.

Av det föregående framgår, att styrelsen för svenska diakonsällskapet gjort framställning angående föreskrivande såsom villkor för emeritilön, att sällskapets räkenskaper skulle granskas, jämte av de utav sällskapet utsedda revisorerna, jämväl av en av Stockholms stads konsistorium utsedd revisor. Här må erinras, att räkenskaperna för missionsstyrelsen, diakonistyrelsen och sjömansvårdsstyrelsen enligt stadgarna för vederbörande organisationer skola granskas av två av Kungl. Maj:t utsedda revisorer. Räkenskaperna för övriga organisationer granskas i regel av revisorer, som utsetts utav vederbörande föreningar eller sällskap. Dock granskas räkenskaperna för styrelsen för stiftelsen »Vårsta diakonissanstalt, Härnösand», enligt stiftelsens stadgar av revisorer, varav stiftsråden i Härnösands och Luleå stift utsett vardera en jämte en suppleant; dock att, därest från något stiftsråds sida hinder skulle möta för sådant val, valet skall ske av domkapitlet i Härnösand. Räkenskaperna för svenska kyrkans lekmannaskola i Sigtuna granskas av två av diakonistyrelsen utsedda revisorer.

Jag förutsätter, att i de stadgar för vederbörande organisationer, som vid bifall till föreliggande förslag komma att fastställas av Kungl. Maj:t, bestämmelser inryckas av innehåll, att räkenskaperna skola granskas, förutom av de revisorer, som i annan ordning utses, av en utav vederbörande dom-

kapitel respektive Stockholms stads konsistorium utsedd revisor jämte suppleant för denne.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst samt hemställer,

att Kungl. Maj:t måtte inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del godkänner berörda lagförslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att skrivelse i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till kyrkomötet.

Ur protokollet:

Gösta Lagergrehn.

Bilaga.

Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet, nr 7, med förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst; given Stockholms slott den 12 oktober 1934.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för den 12 oktober 1934 vill Kungl. Maj:t härmed inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del godkänner härvid fogade förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 5.)

Till Konungen.

I skrivelse till kyrkomötet den 12 oktober 1934, nr 7, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för samma dag förklarat sig vilja inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del godkände vid skrivelsen fogat förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

Lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag om emeritlöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling.

Kyrkomötet får i underdånighet anmäla, att kyrkomötet för sin del godkändt ifrågavarande med skrivelsen nr 7 framlagda lagförslag.

Stockholm den 27 november 1934.

Underdånigst.

---

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1
februari 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
SCHLYTER, WIGFOSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN,
SKÖLD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg, anmäler härefter kyrkomötets underdåniga skrivelse den 27 november 1934, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst. Föredraganden hemställer, att omförmälda, av kyrkomötet för dess del antagna lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Hedenlund.